Akkaataa Najaasaa Itti Qulqulleessan

Description

Kutaa darbe keessatti gosoota najaasaa ilaalle jirra. Dhugumatti najaasaa beekanii irraa fagaachu fi ofirraa qulqulleessuun Muslima hunda irratti dirqama. Sababni isaas, salaanni fi ibaadan biroo qulqullinna barbaadan sirrii taâ€™uu fi qeebalamuuf najaasa irraa qulqullaaâ€™un sharxiidha. Eega waaâ€™ee najaasaa ilaalle, amma immoo gabaabbinnaan akkaata najaasaa itti qulqulleessan ilaalla.

1-Najaasan lafaa fi bakka wayii keessatti yoo taâ€™e, kana qulqulleesuuf siâ€™a tokko dhiquun ni gaha. Bishaan siâ€™a tokko irratti gadi naqama. Nabiyyiin (sallallahu aleyh wassallam) fincaan namticha masjiida keessatti fincaaye irratti bishaan baaldi tokko akka gadi naqamu waan ajajeef.

2-Najaasan lafaan ala wanta biraa irratti yoo taâ€™e- kan akka uffataa ykn meeshaa keessatti taâ€™uu- kana keessatti najaasan sareen arraabun yoo taâ€™e, siâ€™a torba dhiquun dirqama. Isaan keessaa tokko biyyeen dhiqan. Nabiyyiin (SAW) akkana waan jedhaniif: â€œ**Yommuu sareen meeshaa tokkoo keessanii arraabu, siâ€™a torba dhiquun qulqullaaâ€™a, kan jalqabaa biyyeen**.â€• Sahiih Muslim 279

Najaasan fincaan, sagaraa, dhiigaa fi kkf yoo taâ€™e, hanga qulqullaaâ€™u fi homaa hin hafnetti bishaanin riguun ni dhiqan.

Fincaan daaâ€™ima dhiiraa nyaata hin nyaannee qulqulleessuuf bishaan irratti firfirsuun ni gaha. Nabiyyiin (SAW) akkana waan jedhaniif: â€œ**Fincaan intalaa ni dhiqama, fincaan gurbaa [nyaata hin nyaannee] immoo bishaan irratti firfirsama.**â€• An-Nasaaâ€™i-305

Gogaan beellada duâ€™aa foon isaa nyaatamu immoo duuguun qulqullaaâ€™a. Ragaan kanaa â€œ **Gogaan yommuu duugame, qulqullaaâ€™e jira**.â€• Sahiih Muslim 366
Dhiiga haydi immoo dubartiin qaamaa fi uffata ishii irraa bishaanin riigde ni dhiqxi.
Dirqamni Muslima irra jiru qaama, uffataa fi bakka itti salaatu qulqulleessutti xiyyeefannoo kennu qaba. Sababni isaas, salaanni sirrii taâ€™uuf xahaaran sharxiidha.[1]

3-Akkaataa Al-Mazyii itti qulqulleessan- Namoonni gariin akkaata al-mazyi (dhangalaâ€™aa qaqalâ€™a, haphii, rarraâ€™aa yeroo waaâ€™ee fedhii saalaa itti yaadan ykn taphatan nama keessaa dhangalaâ€™uu) itti qulqulleessan ni gaafatu. Keessumayyu dargaggoonni fi shammarran rakkoon kuni isaan qunnama. Yeroo dhangalaâ€™aan qaqalâ€™aan rarraâ€™u kuni namatti dhufe, kanaaf nafa dhiqachuun hin barbaachisu. Bakka tuqe san bishaanin dhiqanii wuduâ€™achuun gahaadha. Aliyy (radiyallahu anhu) akkana jedha: Miqdad bin Aswadin gara Ergamaa Rabbii (Sallallahu aleyh wassallam) ni ergine. Ergasii waaâ€™ee Al-Mazyi kan nama keessaa bahu maal gochuu akka qaban ilaalchisee ni gaafate. Ergamaan Rabbiis (SAW) ni jedhan: â€œ**Qaama saalaa kee dhiqi, ergasii Wuduâ€™adhu.â€•** Sahiih Muslim 303

Al-Mazyi uffata yoo tuqe, bakka tuqe san bishaan irratti firfisuun ni gaha. Yeroo baayâ€™ee waan nama tuquuf yeroo hundaa uffata ofirraa baasanii miicun waan ulfaataa taâ€™eef. Sahl bin Huneyf akkana jedha: Ani sababa mazyitiin ulfaatinni guddaan na qunnamaa ture. Sababa isaatiif nafa dhiqachuu nan baayâ€™isa. Waaâ€™ee kana ilaalchise Ergamaa Rabbii (SAW) nan gaafadhe. Innis ni jedhe, â€œKanarraa wuduâ€™a gochuun siif gaha.â€• Anis ni jedhe, Yaa Rasulallah! yoo uffata kiyya tuqe hoo akkam godhaa? Ergamaan Rabbiis ni jedhe, **â€œBishaan harka tokkotti qiccee uffata kee irraa bakka inni tuqee jira jettee yaaddu irratti firfissi**.â€• Sunan Abu Daawud 210

Al-Istinjaaâ€™a fi Al-Istijmaar

Istinjaaâ€™a jechuun wanta karaa lamaaniin (taaâ€™aa fi qaama hormaatatiin) bahu bishaaniin qulqulleessuudha. Istijmaara jechuun immoo wanta qulqulluu fi hayyamamaa nama qulqulleessun kan akka dhagaa fi kan kana fakkaataniin qaama hormaataa haxaawudha.

Istinjaaâ€™a fi istijmaar tokko kan biraa bakka buâ€™uu dandaâ€™a. Kana jechuun Muslimni bishaan qofaanis of qulqulleesu (istinjaaâ€™a gochuu) ni dandaâ€™a. Bishaan yoo dhabe immoo, istijmaara gochuus ni dandaâ€™a. Istijmaara gochuuf xiqqaate xiqqaatu dhagaa xixxiqoo sadii fayyadamu qaba. Yoo dhagaan hin jiraatin wanta akka sooftis fayyadamu dandaâ€™a.[2]

Istijmaara gochuuf faandoo fi lafee fayyadamuun dhoowwadha. Ragaan kanaa: Salmaan akkana jedha: Mushrikoota keessaa namni tokko akkana nuun jedhe: â€œSaahibni keessan hanga sagaraa baasu gahuutti isin akka barsiisuu ani argaa jira.â€• Salmaanis ni jedhe: Eeyyen. Inni (Nabiyyiin (SAW)) harka mirgaatiin istinjaaâ€™a gochuu (qaama hormaataa fi taaâ€™aa qulqulleesu), yeroo mana fincaani deeman gara Qiblaatti garagaluu nu dhoowwe jira. Akkasumas, dhagaa sadii gadiin istinjaaâ€™a gochuu, faandoo fi lafeen istinjaaâ€™a gochuu irraa nu dhoowwe jira.â€• Sahiih Muslim 262

Dhagaan ykn sooftin istijmaara erga godhanii booda bishaanin istinjaaâ€™a gochun baayâ€™ee bareedaa fi jaallatamaadha.[3] Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa warra masjiida Qubaaâ€™a akkana jechuun faarsee jira:

﴿فِيهِ رِجَالٌ يُحِبُّونَ أَن يَتَطَهَّرُوا۟ ۚ وَٱللَّهُ يُحِبُّ ٱلْمُطَّهِّرِينَ﴾

â€œIsa keessa dhiirota of qulqulleessu jaallatantu jira. Rabbiin warra of qulqulleessan ni jaallata.â€• Suuratu At-Tawbah 9:108

Dhuufuuf istinjaaâ€™a gochuun hin barbaachisu

Nama dhuufuun isa keessaa baate ykn hirribaa kaâ€™ee istinjaaâ€™a gochuun isarra hin jiru. Ibn Qudaaman ni jedha: Kana ilaalchisee wal dhabbii (khilaafa) hin beeknu. Abu Abdullah ni jedha: â€œDhuufuuf jedhanii istinjaaâ€™a gochuun kitaaba Rabbii keessas Sunnah Ergamaa Isaa keessas hin jiru. Wanti isarra jiru wuduâ€™a qofaadha.[4]

Kanaafu, namni osoo hin fincaaâ€™in ykn sagaraa hin bahin, yoo dhuufe, wanti isarra jiru wuduâ€™achuu qofa. Dhuufuu qofaaf qaamaa saalaa isaa dhiqachuun (istinjaaâ€™a gochuun) hin barbaachisu.

Kitaabban wabii:

[1] Fiqhu Muyassar fii dawâ€™il kitaabi wa sunnati-fuula 36-37
[2] Fiqhu Muyassar fii dawâ€™il kitaabi wa sunnati-fuula 9
[3] Fiqhu waadih-1/42
[4] Sahiih Fiqhu Sunnah-1/89-90, Abu Maalik

Date Created
October 17, 2020
Author
admin